

Plaatselijke aanduiding monument

Hertogstraat 11, 11A

Aanwijzingsbesluit

n.t.b

ID-code

2754

Redengevende omschrijving van het monument

BOUWGESCHIEDENIS

De Hertogstraat is een van de oudste straten van Nederland. De straat wordt reeds vermeld in 1382 en is in oorsprong een Romeinse legerweg. De straat is in de middeleeuwen ontstaan als zuidelijke uitvalsroute, direct vanuit de burchtheuvel "Valkhof". Dit deel van de Hertogstraat, tegenwoordig gelegen in het Stadscentrum, kwam in de loop van de 15de eeuw binnen de ommuring van de stad te liggen. Aan de oostelijke zijde van deze straat ontstond bebouwing, waarvan het onderzochte pand mogelijk deel uitmaakt.

Het pand is gelegen in de oostelijke gevelwand van de Hertogstraat, op een rechthoekig perceel, als derde pand voorbij de aansluiting met Kelfkensbos. Op de kadastrale kaart van 1832 is het kavel waarop het pand staat reeds aangegeven. Het huidige, grotendeels uit de tweede helft van de 19de eeuw daterende pand heeft waarschijnlijk een oudere, mogelijk 16de-eeuwse voorganger gekend. Het betreft hier mogelijk een voorhuis met een dwars geplaatste kelder met een aansluitend achterhuis. Hiervan resteren delen van de kelder tegen de voorgevel en mogelijk delen van de bouwmuren.

Waarschijnlijk is in de 18de eeuw het voorhuis met het aansluitende achterhuis tot één volume verbouwd. Op enige afstand van het nieuwe voorhuis (bouwdeel A, zie schets) is een nieuw achterhuis gebouwd. Van dit nieuwe achterhuis bevinden zich waarschijnlijk restanten in de onderste regionen van bouwdeel C. Dit achterhuis was mogelijk onderkelderd. Het voor- en achterhuis werden verbonden met een smaller tussenlid, dat het trappenhuis bevatte. Onderdelen van de nu aanwezige trap en het aanwezige kozijn in de zijgevel van bouwdeel D behoren bij deze verbouwing.

In de tweede helft van de 19de eeuw werd bouwdeel A van het pand, samen met het links gelegen pand nummer 7-9, gemoderniseerd en van de gepleisterde voorgevel voorzien. Het fotoarchief van prof. dr. E.F. van der Grinten vermeldt als bouwjaar 1865. Tegen de achterzijde van de aanwezige kelder werd de tweede smalle kelder met nissen geplaatst en werd de huidige keldertoegang gemetseld. Het in bouwdeel D aanwezige trappenhuis werd verhoogd, waarbij oudere onderdelen, zoals het kozijn (XVIII) in de zijgevel van bouwdeel B, hoger ingemetseld werden. Het achterhuis (bouwdeel C) werd met één bouwlaag verhoogd en werd voorzien van dezelfde soort gevelopeningen als in de voorgevel.

In het begin van de 20ste eeuw werd de eerste bouwlaag verbouwd en kreeg een nieuwe winkelpui met een omlijsting in geglazuurde baksteen. In de loop van de 20ste eeuw heeft het pand verschillende verbouwingen ondergaan. Hierbij werd de binnenplaats, nu bouwdeel B, in gedeelten dicht gebouwd. Bij de renovatie in 1988 zijn de toevoegingen op de voormalige binnenplaats verwijderd en zijn nieuwe houten balklagen gelegd. De achtergevel van de eerste bouwlaag werd gesloopt tot aan het trappenhuis, waardoor een diepe winkelruimte op de eerste bouwlaag ontstond.

OMSCHRIJVING VAN HET MONUMENT

Het pand bestaat uit vier bouwdelen, die elk opgetrokken zijn op een rechthoekige plattegrond. Aan de Hertogstraat bevindt zich bouwdeel A met een opbouw bestaande uit twee bouwlagen met kelder en een zolder onder een schilddak. Aansluitend achter dit bouwdeel bevinden zich de bouwdelen B en D,

Vervolgvel

1

waarvan B een opbouw heeft van twee bouwlagen hoog met een plat dak. Naast bouwdeel B bevindt zich bouwdeel D van drie bouwlagen hoog met een plat dak, die het trappenhuis bevat en de verbinding vormt tussen de zolders van bouwdeel A en C. Aansluitend achter deze bouwdelen bevindt zich bouwdeel C met een opbouw van twee bouwlagen hoog met een zolder onder een tentdak.

Gevels bouwdeel A (Hertogstraat)

De voorgevel is opgezet als een gepleisterde lijstgevel van twee bouwlagen hoog. De gevel heeft een symmetrische indeling. De gevel sluit af met een klassiek hoofdgestel met consoles in bladmotieven. Het hoofdgestel bestaat uit een geprofileerde architraaflijst, glad fries met opgelegde casementen tussen de consoles en een houten geprofileerde kroonlijst.

De eerste bouwlaag heeft een brede opening, die beëindigd wordt met een stalen balk, waarop een hoofdgestel rust. De balk rust op twee geprofileerde hoekconsoles. De muurdammen ten weerszijden van de opening zijn gemetseld in oranje en groen geglazuurde baksteen met afgeronde hoeken. De muurdammen zijn geplaatst op gedecoreerde hardstenen basementen. In de opening bevindt zich een moderne pui met rechts twee toegangsdeuren en links een etalagevenster. Het vlak boven de pui is ingevuld met drie ramen met glas in lood invulling.

De twee gevelopeningen van de tweede bouwlaag zijn direct op het hoofdgestel geplaatst. De rechthoekige gevelopeningen hebben aan de bovenzijde afgeronde hoeken en worden omlijst door een geprofileerde lijst. Midden boven elke gevelopening is een gepleisterd ornament op de lijst aangebracht. In de gevelopeningen zijn kozijnen aanwezig, voorzien van T-schuifvensters, met 4-ruits schuivende ramen. Het dakschild is voorzien van antraciet geëngobeerde Opnieuw Verbeterde Hollandse pannen. In het dakvlak is een eenvoudige dakkapel aangebracht, die beëindigd wordt met een vlakke lijst. In de dakkapel is een kozijn met twee enkelruits draairamen aangebracht.

De zijgevels functioneren geheel als bouwmuur en zijn niet zichtbaar door de belendingen. De dakschilden zijn voorzien van antraciet geëngobeerde Opnieuw Verbeterde Hollandse pannen.

De achtergevel is gedeeltelijk zichtbaar doordat deze afgedekt wordt door de voorgevel van bouwdeel B en D. Het zichtbare gedeelte van de gevel is gepleisterd en wordt beëindigd met een eenvoudige vlakke lijst. Het dakschild is voorzien van antraciet geëngobeerde Opnieuw Verbeterde Hollandse pannen.

Gevels bouwdeel C

De voorgevel is gedeeltelijk zichtbaar doordat deze afgedekt wordt door de achtergevel van bouwdeel B en D. Het zichtbare gedeelte van de gevel is gepleisterd en wordt beëindigd met een eenvoudige vlakke lijst. Het dakschild is voorzien van antraciet geëngobeerde Opnieuw Verbeterde Hollandse pannen.

De zijgevels functioneren geheel als bouwmuur en zijn niet zichtbaar door de belendingen. De dakschilden zijn voorzien van antraciet geëngobeerde Opnieuw Verbeterde Hollandse pannen.

Van de achtergevel is alleen de tweede bouwlaag zichtbaar doordat deze gedeeltelijk afgedekt wordt door de aansluitende belending van één bouwlaag hoog, grenzend aan St. Thomashof. Het zichtbare gedeelte van de gevel is gepleisterd en wordt beëindigd met een vlakke lijst. De gevel heeft twee rechthoekige openingen, waarvan de bovenhoeken afgerond zijn. Om deze beëindiging is een steens rollaag met een overstekende koppenlaag aangebracht. De koppenlaag is op eenvoudig uitgemetselde kraagstenen gezet. In de gevelopeningen zijn moderne kozijnen geplaatst. Het dakschild is voorzien van antraciet geëngobeerde Opnieuw Verbeterde Hollandse pannen. In het dakvlak is een eenvoudige dakkapel aangebracht, die beëindigd wordt met een vlakke lijst. In de dakkapel is een kozijn met twee enkelruits draairamen aangebracht.

Vervolgvel

2

Gevels bouwdeel D

De voorgevel, rechter zijgevel en achtergevel zijn niet zichtbaar. De linker zijgevel van één bouwlaag hoog is gepleisterd en wordt beëindigd met een eenvoudige vlakke lijst. In deze gevel is een opening aangebracht, die toegang geeft tot het platte dak van bouwdeel B. In de opening is een gepend kozijn, waarvan de stijlen en de dorpel met een kraal hebben. Dit kozijn is aangepast voor een moderne standaard deur.

Bouwmuren en constructies

Van de bouwmuren en balklagen konden door de afwerkingen geen gegevens opgenomen worden. In het bouwtekeningenarchief is een tekening van de renovatie van 1989 aanwezig, waarop de bestaande enkelvoudige balklagen staan aangegeven. De balklagen van bouwdeel A, C en D zijn bij deze renovatie behouden. De balklagen van bouwdeel B, inclusief de dakbalklaag, zijn nieuw aangebracht.

De kapconstructie van de bouwdelen A en C bestaat uit een gordingenkap geplaatst op schenkelspanten (XIXB). De makelaars van de spanten hebben een druppelvormige beëindiging aan de onderzijde.

Kelder

Onder bouwdeel A van het pand bevindt zich een kelder, die bestaat uit twee gedeelten. Het eerste gedeelte van de kelder is bereikbaar via een gemetselde trap in machinale baksteen. Dit keldergedeelte heeft een smalle rechthoekige plattegrond en wordt afgedekt door een tongewelf, waarvan de kruin haaks op de voorgevel ligt. In de zijwand bevinden zich drie nissen met korfbogen. De vloer is afgewerkt met gesmoorde ongeglazuurde plavuizen. Het tweede, oudere gedeelte van de kelder is bereikbaar via het eerste gedeelte. Dit keldergedeelte heeft een rechthoekige plattegrond en wordt afgedekt door een tongewelf, waarvan de kruin evenwijdig aan de voorgevel ligt. De kelder is geheel gepleisterd, waardoor geen baksteenmaten opgenomen konden worden. Op de vloer is een cementpleister aangebracht.

Interieur

Trap in trappenhuis (XIXB) vanaf de eerste bouwlaag tot aan de zolder met een in een handlijst overgaande hoofdbaluster, met wrongstukken op gietijzeren balusters, uitlopend in een balustrade op de zolder. De trap bevat nog 18de-eeuwse elementen.

WAARDERING

Het pand heeft architectuurhistorische waarde vanwege de vrij gaaf bewaard gebleven gepleisterde voorgevel uit de tweede helft van de 19de eeuw, met de restanten van een winkelpui uit ca. 1910.

Ook heeft het pand interieurhistorische waarde vanwege de bijzondere interieurelementen uit de tweede helft van de 19de eeuw, namelijk het fraai gedecoreerde trappenhuis en kapconstructies.

Het pand heeft bouwhistorische waarde gezien de aanwezigheid van de kelder die mogelijk deels uit de 16de eeuw dateert.

Het pand heeft bouwhistorische verwachtingswaarde voor de bouwmuren, die mogelijk deels uit de 16de eeuw dateren. Deze verwachtingswaarde is gebaseerd op een bouwhistorische verkenning uit 2003. Verder heeft het pand structuurwaarde vanwege de historische parcellering en de positie van de bouwmuren.

Vervolgvel

3

Bronnen:

- Bouwhistorische verkenning Hertogstraat 11, Monumenten Advies Bureau 2003
- Bouwarchief Gemeente Nijmegen
- W. Uitterhoeve, B. Gunterman en R. Abma, Nieuwe historische atlas van Nijmegen, 2017.
- Kadastrale minuut gemeente Nijmegen
- Beeldbank Regionaal Archief Nijmegen

Kadastrale tenaamstelling	Gegevens december 2022
Kadastrale aanduiding	NMG00
Gemeente:	Nijmegen
Sectie:	C
Nummer(s):	8161
Beschrijver:	Drs. J.E. Scholtz-Vreeken, Gelders Genootschap
Datum opname:	n.v.t.

foto's op vervolgblad

Vervolgvel

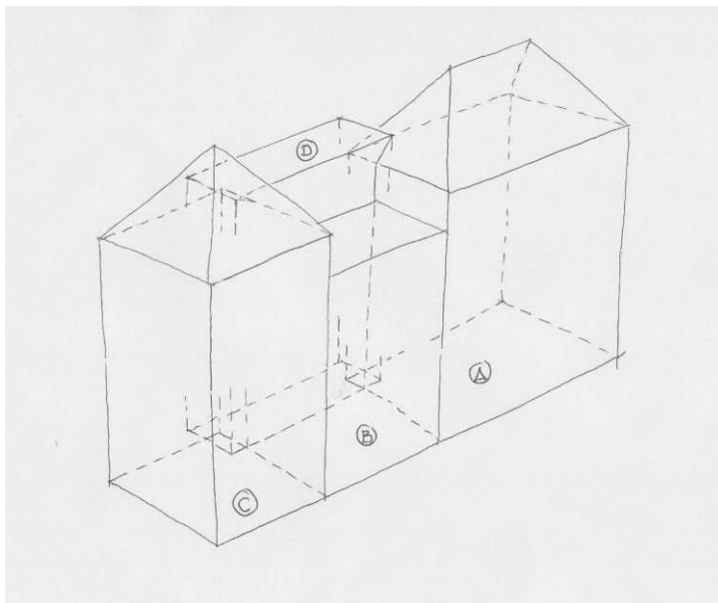
4

Luchtfoto met kadastrale gegevens, 2022

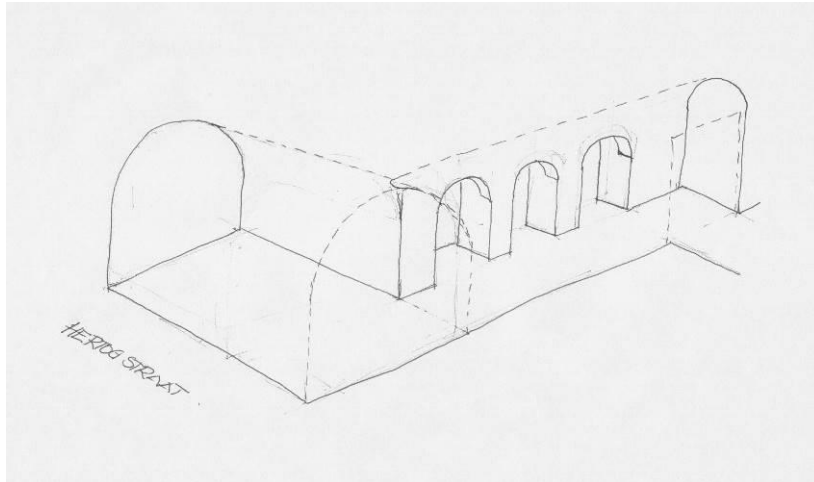
Obliekfoto vanaf achterzijde, 2022

Schets bouwdelen. Bouwdeel A is gelegen aan de Hertogstraat.

Bron: Bouwhistorische verkenning Hertogstraat 11, Monumenten Advies Bureau 2003

Vervolgvel
5

Schets kelder

Bron: Bouwhistorische verkenning Hertogstraat 11, Monumenten Advies Bureau 2003

Foto uit 1971, links nr 7-9, rechts nr 11

Foto uit 2003

Vervolgvel
6

Voorgevel, 2022

Achtergevel, 2003

Details pui, 2022

Vervolgvel
7

Kelder, 2003

Kapconstructie, 2003

Trap, 2003

Vervolgvel
8

